

Külajutud

JUULI
2007

Toimetus: e-post aivesarjas@hotmail.ee, tel 507 9962. Küljendus: Egon Erkmann | Carp Studio

Meie oma küla – elus ja ilus

No nii, Külajutud on taas teie ees. Võttis aega, mis võttis, aga lõpuks siiski. Kuna aega on kahe lehe vahel palju merre voolanud, saate lugeda uudiseid nii möödunud aasta sügisest ja talvest kui sellest kevadest ja käsilolevast suvest. Paljud lood jäid ka järgmist lehte ootama, sest ruumi lihtsalt ei jätkunud.

Linnainimesed mõtlevad sage li, et talvel on külad vaiksed ja väljasurnud, eriti veel sellises kohas nagu meil siin – neeme tippkäega katsuda, kuiva jalaga kaugemale ei saa. Ja seda arvatakse ka, et maainimene saadab oma päevi mööda igavledes. Aga kus sa sellega! Tegemisi on meil kõigil nii palju, et ei jõua ära teha. (Sellest ka Külajuttude ilmumise venimine.) Talvel on Jumindal elanikke vähem kui viieteistkümnes majapidamises, aga elu keeb sellest hoolimata. Lumisel ajal koeraga jalutamas käies ootas lausa huviga, et mida jäljed mulle täna jutustavad – kas keegi inimestest on metsas käinud, mida ta seal teinud on, millised loomad on liikvel. Iga päev oli uus jutt lumele kirjutatud.

Kevade edenedes jõudsid kohale turistid. Algul ühe või paarikaupa, aga siis juba nagu rändlinnud, parves. Mõned neist arvasid, et on sattunud asustamata saarele – sõitsid autodega, kuhu isu tuli, jalutasid läbi taluõuede ja üle maasikapeenarde. Algul vihastad, aga siis saad aru, et pole mõtet. Kergem on mahavisatud praht ära korjata, kui jääda ootama, et sellele järele tuldaks või järgmisel korral enam ei loobitaks.

Roos Kivimäe talu aiast. Foto Aive Sarjas

Samas, mõnede „tulnukatega” koos tuleb ka toredaid asju. Nädal enne jaanipäeva peetud kihelkonnamäng oli üks ütlemata tore üritus. Augustis on ees ootamas rannakino ja seinavaipade näitus. Tegutseme tasa ja targu, suurt rahvamassi ja kuulsust taga ei aja. Teeme eelkõige enda, mitte teiste jaoks.

Iseenda jaoks tegemist on märgata pea igas taluõues – kus kerkib ehitus, kus korrastatakse majaümbrust. Meil on ilus, oma kätetööga loodud küla. Olgem selle üle uhked!

Ilusat suve soovides,

Aive Sarjas, toimetaja

Suured kalad

Möödunud aasta novembris püütud kala oma 9,5 kg kaaluga, 98 cm pikkusega ja 51 cm ümbermõõduga kuulub siiski pisut tavalisemate lõhede hulka, milliste võrkujäämisest eriti paaril viimasel aastal on korduvalt kuulda olnud.

Karli Lmbot pajatab Jumindal püütud suurtest kaladest.

Loe edasi lk 6

Kaitsevägi otsib kohta mereäärsele polügoonile

Kaitseministeeriumi ja kaitseväge töögrupp on Eesti rannikul välja valinud seitse võimalikku asukohta, kus saaks tulevikus teha lahinglaskmisi haubitsatest ning õhutõrjesuurtükkidest ja -rakettidest. Üks väljavalitud paikadest, mille sobivust kaalutakse, on Juminda neem.

Loe edasi lk 9

Juminda kirjalikes ajalooallikates

Lahemaa küladest on Juminda teine (1290. a) 13. sajandi kirjalikes allikates esinev küla (esimene on Pärispera 1259. a).

Loe edasi lk 11

LÜHIDALT

Kevadtalgud

Laupäeval, 26. mail peeti meie külas kevadisi koristustalgusid. Enamus talgulistest kogunesid kella 11 ajal vainule, seal jagati tööd-tegemised omavahel ära ning hakati pihta. Kuid oli ka neid, kes vainule tulla ei mallanud, vaid kohe tegemist ootavatel töödel sarvist haarasid – näiteks Kaldakodu ja Piiri-Tooma rahvas ees-külast.

All-küla mees Janek võttis oma hooleks Juminda-Tammistu tee ärte trimmerdamise ja samast prahi korjamise, hulk naisi korjas sodi Kura rannast. Mehed püstitasid samal ajal vainul teadetetahvliit, mille jõulpühade-eelne marutuul pikali lükkas. Hiljem anti üheskoos kenam välimus loduaugule veevõtukohta ümber, selle täiteks veeti kordonitaguselt näituseplatsilt ja pumbamaja ümbert ära ehituspraht. Osad inimesed olid nii suures tööhoos, koristasid näituseplatsi ka pühapäeval. Kaks-kolm traktorikärutäit sodi jäi sinna siiski veel järgmist hoogtöökorda ootama.

Kogutud praht veeti Tammistu küla kiigeplatsile, kust vallavalitsuse poolt tellitud auto selle esmaspäeva hommikul prügimäele viis. Samasse töid oma küla kevadtalgute ajal kokku korjatud prahi ka Tammistu küla inimesed. Olgu siinkohal märgitud, et prahihunnikust enamuse moodustas Jumindalt kohaleveetu.

Aprilli lõpus pidasime proovitalgud, vedades Suurekivilt ühest vanast ja koledast prügihunnikust ära metalli. Toona oli ilm väga kehv ja osalejate arv nii väike, et ajas lausa nutma: kokku vaid seitse inimest. N.ö päris kevadtalgud lõppesid aga talguliste ühise supisöömise ja kohvijoomisega. Osalejaid üle ei loetud, kuid hinnaguliselt oli kaasa löömas 35-40 inimest. Oli palju töökäsi ja küla sai hulga kenamaks!

Punane kukk katuseharjas

Möödunud aasta detsembrikuu esimesel nädalal kargas punane kukk Arturi talu saunakatusesele. Peremees Raivo Lambot koos külalistega küttis parajasti sauna, kui ühtäkki märkas, et tuli on seal, kus ta mitte ei peaks olema – katusel. Kohe helistati tuletõrjesele, kuid asuti ka ise kustutama. Tulele saadigi piir pandud enne päästemeeskonna saabumist.

Raivo sõnul põles saun juba viiendat korda. Külavanem Karli, kes on ühtlasi ka Raivo onu, aga mäletab, et seekordne tulekahju oli Arturi talu saunas juba kuues. Kuigi, mis vahet seal on, mitmes kord see oli. Peamine, et järgmist korda enam ei tuleks. Selle vältimiseks lubas Raivo sauna hoopis puukuurina kasutusele võtta.

Külajutud on väga oodatud

Külajutte käivitades ei osanud aimata, et ajaleht nii populaarseks kujuneb. Ikka ja jälle pärib üks ja teine, millal uus number ilmub ning ega ta pole mõnest ilma jäänud.

Möödunud aasta septembris saatis Külajuttudele Rootsist ilusa kappavate hobustega postkaardi Juhana Jüri. Ta kirjutab, et luges talle saadetud ajalehte huviga. Vana-aasta viimasel päeval astus Mäe-Toomalt läbi Piiri-Tooma peremees Erki ning tänas samuti – mõnus leht olevat.

Külajutte loevad ka naaberkülade inimesed. Leesi poest ostetakse kõik eksemplarid alati ära. Mõnele huvilisele on tulnud saata leht ka elektroonilisel kujul.

Mikk Teinlum. Foto perekond Teinlumi erakogust

Noorim külaelanik käib esimest eluaastat

Kahetuhanda seitsmenda aasta märtsikuu kuuendal päeval nägi ilmavalgust küla kõige noorem elanik – Mikk Teinlum. Miku ema ja isa – Helen ja Janek Teinlum – kolisid Koerneemele elama möödunud aasta hilsügisel. Uus maja kerkis kiiresti, juba korrastatakse ka majaümbrust – nii pikki kiviaedu, kui Koerneemel, pole siinmail vist juba aastakümneid laotud. (Kõik omaaegsed maakividest aiad vedas ju nõukogude sõjavägi Hara sadamasse.)

Külas juba unistatakse, et sel sügisel läheb kooli Kaldakodu Märts, paari aasta pärast Tabani Sulev ja siis mõne aja pärast Koerneeme Mikk neile järele. Ja kui juba kolm last külast kooli käivad, peab ka koolibuss külasse sisse sõitma hakkama.

Soovime Koerneeme perele jõudu majapidamise edendamisel ning pisipoja kasvatamisel!

Hingekarjane kaotas sõrmuse

Enne ülestõusmispühi tehti Leesi rahvamaja juures ja kirikuaias kibedasti tööd. Kiriku kella ja lipu õnnistamiseks pidi kohale saabuma peapiiskop emeritus Kuno Pajula. Hulk vabatahtlike pingutas mitu päeva, et rahvamaja esine korda seada ning kirikaiais lipuvarras püsitada. Tööde käigus aga juhtus õnnetus – kirikuõpetaja Jaanus Jalakas kaotas sõrmest oma laulatussõrmuse. Lootus sõrmust leida oli pea olematu, sest otsi sa nõela heinakujuhast.

Kuid oh imet! Jaanipäeva paiku ilmus meie küla teadeteahvlile sõnum, et leitud laulatussõrmus. Leidjale, kelleks osutus Klaukse Ago, helistades selgus, et tegemist oligi härra Jalaku kadunud sõrmusega. Ago oli selle leidnud kiriku värava juurest liivahunnikust. Seega, vahel leiab nõela üles ka heinakujuhast – kui juhus appi tuleb.

LÜHIDALT

Ilmus Juminda tuletorniga postmark

Tänavu saab Juminda poolsaarel neme tipus asuv tuletorn 70-aastaseks. Selle sündmuse puhul andis Eesti Post välja tuletorni kujutisega postmargi. Eesti Post korraldas margi ilmumise päeval, 8. märtsil Leesi postkontoris selle esitluse. Osta sai ka varem ilmunud tuletornidega margikomplekte ja maksimumkaarte. Uuele postmargile sai lasta lüüa esimese päeva templi.

Juminda tuletorn on ehitatud 1937. aastal 24 meetri kõrgusena. Kuus aastat enne seda paigaldati Hara lahte ja Loksasadamasse sissesõidu kindlustamiseks Juminda poolsaare tippu piirivalvekordoni vaateplatvormile automaatplinktuli. 2006. aastal pandi tuletornile metalltorudest ülaosa ning nüüd on selle kõrguseks 32 meetrit.

Eesti Post remontis möödunud aasta lõpus Leesi kaupluse majas postkontorile uued ruumid. 7. märtsil ilmunud Sõnumitoojas avaldati, et Leesi ja ümbruskonna külade rahvas kiidab uusi ja heledaid ruume, postkontori külastamine pakub vaid rõõmu.

Eesti Post

Robert Solin ja Mäe-Tooma talu kahe-aastane eesti tõugu mära Rutt. Foto Aive Sarjas

Rootsi hobuajakirjanik külastas Jumindat

Jaanipäeval veetis meie külas pool päeva Rootsi suurima hobuajakirja Hästmagazinet ja selle tasuta kaasande Häst För Alla peatoimetaja Robert Solin. Ta tuli Eestisse ühepäevasele visiidile selleks, et tutvuda eesti tõugu hobustega. Kuna üks päev ringivaatamiseks palju võimalusi ei jättnud, külastas ta kahte Tallinnale suhteliselt lähedal asuvat talu, kus eesti tõugu hobuseid kasvatatakse – Mäe-Toomat Jumindal ning Äiseljat Manniva külas Jõe-lähtme vallas.

Mäe-Tooma talu perenaisega koos jalutas Solin ka paar tundi mööda küla. Ta tunnistas meie elupaiga armsaks ja ilusaks. Muu hulgas kiikasime läbi sireliheki Tabani talu – on see ju Rootsi

Sotsiaaldemokraatliku Partei ühe kunagise juhtfiguuri Enn Koka lapsepõlvkodu. Enn Kokk on Rootsis tuntud eelkõige tänu oma poliitilisele tegevusele, kuid sära lisab ka abikaasa Birgitta Dahl, kes oli sotsiaaldemokraatide esindajana pikki aastaid Rikstagi esinaiseks.

Robert Solinile jättis sügava mulje ka see, et Juminda esimesed asukad pärinevad Soomest Rammu saarele asunud rootsi soost mehest Klaus Klamaspakist. Ning et Juminda ja Pärಿಸpea poolsaarel räägitud rannakeel oli mõjutatud ka vanast rootsi keelest.

Artikkel eesti tõugu hobustest ilmub Solini sulest augustikuises Häst För Allas.

Pühapäeval, 19. aug kl 20.30

Jumindal Kura rannas
RANNAKINO.

Kavas „Leiutajateküla Lotte“ ja „Kuldrannake“.

Võtke kaasa lamamismatid ja soojad tekid, sest vabas looduses tähtede all lamades on eriti mõnus filme vaadata!

Reedel, 20. juulil kl 20

esineb Leesi kirikus
ansambel Catena.

Esitatakse erinevate rahvaste vaimulikke laule. Sissepääs tasuta. Lisainfo vtwww.catena.ee.

Jaaniööl unustati Kura randa foto- ja videokaamera.

Ausal leidjal palutakse helistada telefonil 56355476 või 5250082. Leiutasu korralik.

Leesi kirikul uus kell

ELU-OLU

„Loodame, et Leesi kiriku kellahelin hakkab kostma ka Juminda poolsaare tippu,“ ütles Kuusalu ja Leesi koguduste õpetaja Jaanus Jalakas esimese ülestõusmispüha jumalateenistusel, kui uus kirikukell õnnistati, vahendas ajaleht Sõnumitooja.

EELK Leesi Katariina kogudus sai liikmetelt ja toetajatelt annetusi, mis võimaldasid tellida kirikule uue kella. Selle valmistamine ja paigaldamine koos elektriliste helistamiseseadmetega maksis kokku 231 000 krooni, millest kella hind on 80 000 krooni. Kõige suurema toetuse sai kogudus väliseestlaselt, kunagise kohaliku piiritusekuninga tütrelt – 100 000 krooni. Mitmel korral annetati korraka enam kui 10 000 krooni. Kui hakati arutama, mida saadud raha eest teha, jõudis juhatus kokkuleppele, et kõige õigem valik oleks uus kell. Sest kiriku kelladest üht, 1880. aastal valmistatud, on püütud parandada, kuid sel pole head kõla. Uue kella valmistamist vahendas OÜ Mäeväli Orelitöökooda, kell valati märtsi alguses Saksamaal Vestfaalis Petit&Gebr. Edelbrock valukojas.

Metallvaipade näitus!

19. augustil avatakse Jumindal kordonitagusel näituseplatsil üheks päevaks kunstnik Epp Maltise seinavaipade näitus. Vaibad on valmistatud endisest raketibaasist korjatud metallitükkidest.

Näituse avamisaeg on täpsustamisel, jälgi teavet küla teadetahvil.

Tutvu Epu töödega www.artgarage.ee, külasta ka pealinnas asuvat galeriid (Lühike jalg 8).

Hetk Leesi kiriku uue kella õnnistamisel: kirikuõpetaja Jaanus Jalakas, peapiiskop emeritus Kuno Pajula ja kirikutöötaja Leida Lillemäe. Foto Sõnumitooja

Õnnistamine

Kell jõudis Leesi kirikusse 30. märtsil. Õnnistamine toimus pühapäeval, 8. aprillil esimese ülestõusmispüha jumalateenistusel. Kella õnnistanud peapiiskop emeritus Kuno Pajula soovis, et see heliseks heledalt ning kaugele. EELK Kuusalu Maarja ja Leesi Katariina koguduste õpetaja Jaanus Jalakas lisas, et kellahelin peaks kostma üle kogu Juminda poolsaare. Ja nii oligi – kaks nädalat hiljem helises kell juba kirikutornis. Tänu sellele, et kellatorni kaks luuki avanevad nüüd elektriliselt, peaks kellahelin kostma senisest palju kaugemale. Juminda neemel helinat veel siiski kuulda pole olnud. Tõenäoliselt kostaks helin nii kaugele vaid täiesti tuuletuga, aga sellega pole kella helistamise ajal senini vedanud.

82 kilo ja 499 millimeetrit

Orelimeister Toomas Mäeväli pani enne möödunud jõulupühi Leesi kiriku orelile uue mootori. Tema soovitati asendada lõhki läinud ja parandatud kell uuega. Ta rääkis, et kuigi kogudus tellis 77 kilogrammi raskuse ja 500 millimeetrise läbimõõduga kella, on suurst veidi muudetud. Et kell hakkaks koos 1775. aastal Juminda kabeli jaoks tehtud ja sealt Leesi kirikusse viidud kellaga õigesti kõlama, sai see projekteeritud ning valatud 5 kilogrammi ras-

kem ja millimeetri võrra väiksema läbimõõduga. Seega kaalub uus pronkskell 82 kilogrammi ning selle läbimõõt on 499 millimeetrit. Kellale on kantud tekst: „Tänuks ja kiituseks jumalale. EELK Leesi Katariina kogudus.“ Tagaküljel on aastanumber 2007 ning kella meistri vapp ja nimi – meficit (saksa k – valanud) Hans-Goeran Huesker. Leesi koguduse erisoov oli, et kella ülemine osa ehk friis oleks kaunistatud kaladega, kuna tegu on rannakirikuga.

Laupäeva õhtuti kuulutab tööde lõppu

Leesi kiriku kaks kella hakkavad edaspidi helisema digitaalse juhtpuldil abil, seni tõmmati neid nõoridest. Uus süsteem võimaldab kellade helisemist programmeerida nii, et inimene ei pea käima iga kord nupule vajutama. Tänu magnethaamrile on matuste ajal kellakõla tuhmim – pidulikust kellahelinast tunduvalt erinev. Ka on kavas panna Leesi kirikukellad lööma igal laupäeval kell 18, et kuulutada üle poolsaare töötetgemise lõppu ja puhkeaja algust.

Esimese ülestõusmispüha jumalateenistusel õnnistas peapiiskop emeritus Kuno Pajula ka Leesi kiriku lipu. Kiriku kõrvale on nüüd püstitatud lipuvarras. Pühade ajal tõmmatakse vardasse suur trikoloor; argipäevadel lehvib seal sini-must-valge viir.

Allikas: www.sonumitooja.ee

NLKP Keskkomitees ja Prantsusmaal

Kolmas osa

JÄRJEJUTT

Lõpupoole ilmus ilmatu kena piiga väljast meie käest suveniire jahtima, endal mingi postkaarditagavara ligi, ilmselt korraldajate poolt ettenähtud šou. Lõpuks olid tal enda varud otsas, meil aga rinnamärke kaasas kuhjaga, nagu sekretär Smirnov oli korralduse teinud nõukogude sümbolikat kaasa osta igaühel. Sealjuures pidid Lenini kujutisega märgid ka kindlasti nende hulgas olema. Siis said iludusel vastumeened päris otsa ja ta teatas, tahaks veel suveniire, nüüd juba musi eest. Sain esimesena käe püsti ja ruttu prantsuse musi kätte. Ülejäänud komsomolid vaatasid kohkunult ringi, rohkem soovijaid polnud.

Seltsimees Smirnovist veel nii palju, et tema karjäär edenes ja Gorba ajaks oli ta NSVL Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja. Poliitikahuvilisena jälgisin lehtedest perestroika ajal stagneerunud üleliiduliste ülemuste minemapeksmist Miša poolt. Smirnov lendas kohalt 147-ndana.

Peale kõrtsu panime Väinoga siiski linna peale jalutama. Ühel reguleerimata ristmikul jäime huviga jälgima, millal siin esimene pauk käib, sest liiklus tundus nii meeletu – pealegi olid paljud jõuvankrid mõlkis ja läbiroostetanud külgedega. N. Liidus poleks selliseid ülevaatusel läbi lastud. Veerand tunni pärast pörutaski üks furgoon kaubaveorollerile otsa, see omakorda suuremale riistale. Järgnes sõbralik mõttevahetus, roleri poritiivad klobiti rusikatega kuidagi üles ja kogu lugu. Venemaal oleks kuulnud selle asemel sada matti, ja miilits veel peale kauba.

Meeletu tundus ka rongisõit Pariisist Saint-Etienne'sse. Hulk peatusi 600 km peal ja kuus tundi sõitu. Arvutasime pärast keskmiseks sõidukiiruseks 160 km tunnis. N. Liidus ei tulnud sel ajal hoopis laiema rööpmepaari puhul tippkiiruseks üle 100 km tunnis.

Prantsusmaal üllatas muidugi ka heatahtlik suhtumine meisse kui venelastesse, eesti päritolu rõhutamine mingeid plusspunkte juurde ei andnud.

Aga inglise keelega polnud seal midagi peale hakata. Ainuke võimalus rääkida oleks olnud Elysee väljadel bussitäie ameerika sõduritega, kellega seal pildistamise juures kokku sattusime. See aga oleks meiesuguste jaoks tähendanud vaenuliku elemendiga suhtelmist.

Meie prantsusepoolne tõlk oli Poliitiliste Teaduste Instituudi haridusega ja temaga sai nende viie päeva jooksul küllalt ilma asju arutatud. Erilist muret valmistas talle prantsuse võimu alt vabanenud Alžeeria olukord, nende vaesusest tulenevad probleemid ja arvatav edasine moslemite imbumine Prantsusmaale. Moslemite probleem on tänapäevalgi olemas, teate isegi.

Saint-Etienne's veeti meid sööma ja mujale millegipärast musta politseibussiga. Võistluseelisel päeval toimus ühistreeninguna mägise võistlusrajaga tutvumine, ikkagi Alpid. Viimased 23 km pooleteistsajast jäi meil treenerite soovil läbimata, pidi olema lauskmaa. Kas nad ei jaganud paberil rajalegendist ja skeemist tänu „saksa tähtedele” midagi või lihtsalt varjasid viimast 23 km pikkust finišitõusu meie eest, et mitte hirmutada, ei tea. Igatahes raja profiili tutvustavat skeemi millegipärast meile ei näidatud. Ka spordikauge poliitikust tõlk ei taibanud meile midagi seletada.

Pidid olema raudteelaste maailma-meistrivõistlused, kuid kuna teistelt mandritelt osavõtjaid ei saanud, nimetati võistlus ümber Euroopa meistrivõistlusteks. Meie olime Nõukogude Liidu „Lokomotiivi” koondis. Neil paaril aastal oli ka Eestis „Lokomotiiv” tugevaim rattasõiduühing, sest Eesti Raudtee meelitas pereinimesi korteriga. Treener Sestverk ja Ants said Pärnu maanteele korterid, treeneriga koos tuli ka parematel õpilastel „Tööjõureservidest” paksud teha.

Harkovi jalgrattatehas valmistas spetsiaalselt meie Prantsusmaale sõitvale võistkonnale üheksa esimest uut nõukogude tüüpi jalgratast, mis olid küll peaaegu maha kopeeritud maailma tollase parima ratta, prantslaste CNC Speciali pealt. *Läheb edasi lk 11*

LÜHIDALT

Pronkssõdur ei lubanud veterane langenuid austama

Käesoleva aasta koledaid aprillilõpu-sündmusi mäletavad veel kõik värskelt. Kuid seda ei tea ilmselt paljud, et „pronkssõduri saaga” tõttu jäi Suure Isamaasõja veteranidel küllastamata Juminda neeme tipus asuv merelahingus langenutele pühendatud mälestusmärk.

„Esimest korda 36 aasta jooksul ei jõudnud vene veteranid kohale,” avaldas juhtunu üle imestust külavanem Karli Lambot. „Taasiseseisvunud Eesti riigi ajal on veteranidele transpordi Tallinnast siia ja tagasi organiseerinud Vene Suursaatkond. Ju neil oli sel aastal tähtsamaid tegemisi.” Ja pole kahtlust, et oli – pronkssõduri asi tahtis ajamist.

Veel pole teada, kas veteranid tulevad oma kaasmaalasi mälestama augustis, merelahingu aastapäeval. Tavaliselt on etteteatamisaeg nende visiitide puhul lühike. „Nad võiksid ju lihtsalt siia sõita, oma mälestustseremoonia maha pidada ja viinapudelid tühjaks juua. Nii nagu neil kombeks on. Aga nõukogudeaegsete sõjaväelastena, kes teavad, et tol ajal oli liikumine Jumindal piiratud, nad alati helistavad enne ja küsivad, kas tohivad tulla,” rääkis külavanem.

Kuusalu valla kroonika

Raamat Film OÜ sai mõni aeg tagasi valmis uue DVD – Kuusalu valla kroonika nr 2, 2005/2006. Sellel on kokku pandud salvestused kahel aastal toimunud sündmustest: 2005. aastast Veljo Tormis 75, Kuusalu elulood, Kuusalu Mailaast ning 2006. aastast Kuusalu Keskkooli staadioni avamine, Harju maakaitsepäev Kuusalus, Kuusalu valla jaanituli, lauritsapäeva sündmused ning Juminda merelahingu 65. aastapäeva tähistamine.

DVD-d saab osta tootjalt: Raamat Film OÜ, Mutionu 14, Valkla, Kuusalu vald, 74604, telefon 6098106.

Pildil olev möödunud aasta novembris püütud kala oma 9,5 kg kaaluga, 98 cm pikkusega ja 51 cm übermööduga kuulub siiski pisut tavalisemate lõhe-de hulka, milliste võrkujäämisest eriti paaril viimasel aastal on korduvalt kuulda olnud. Põhjuseks on Põlula kalakasvatavate väärt töö lõhemaimude kasvatamisel. Ka see lõhe oli lõigatud rasvauimega, s.t Põlulas eelkasvatatud ja siis mingisse jõkke asustatud.

• • •

Teadaolevalt on aga viimase saja aasta jooksul Juminda vetest püütud suurim lõhe olnud tervelt 36 kilone purakas. 1939. aastal oli minu vanaisa Isaki õngeliini konksus lõhe Naskali lahest Hülkari kivide juurest hakanud teda koos paadiga ulgumerele vedama. Paati õnnestunud väsinud kala tõmmata alles paari kilomeetri kaugusel Juminda majaka lähedal. Lugu meenutab kangesti Hemingway jutustusest „Vanamees ja meri“ pärit Kuuba kaluri sarnast, kuid siiski palju pikemat sõitu. Vanaisa oli siis ka juba 73 aastane.

• • •

Värvika loo on rääkinud Juhana Arne koos Iljariga Tapurlas aastate eest püütud lõhest. See purakas oli Iljari paadis pikali lõõnud. Ja olnud nii raske, et peale rookimist pole 25 kilone margapuu kala kaalu võtnud.

• • •

Minu püütud suurim lõheisa tuli võrguga päris ootamatult paati. Pärast möllas küll serpa sees nii kõvasti, et eespool olnud Liiva Vello võrgust kaks paarikilost minema pääsesid, sest serpat ei saanud appi võtta – tuli suurt kala sees hoida. 19,5 kg kaalus see iludus. Tema puhastamine ja soolamine võttis kohe mitu tundi aega. Ja tekkis probleem – kuhu panna? Kuusalu rahvamaja juhataja oleks teise peaaegu ära ostnud, aga lõpuks pidas ikka liiga suureks. Siis pakkus abi Ilmar Vagiström. Külmsuitsutas teda mitu päeva. Müümine läks nii lahedalt, et endale jäid jõuludeks ainult kõhualused siilud, sest naaberküla suvitaja Albert Norak oli suurest kalast haisu ninna saanud ja tuli koos Poola suursaadikuga seda ära ostma. Kala oli aga siis veel Ilmari suitsuahjus. Paari päeva pärast tuli saadiku sohver kaubale järgi juba koos šampusega.

• • •

21,5 kilose lõheisa seljas olen ma sõna otseses mõttes ratsutanud. See lugu juhtus ka taasiseseisvumise algusaas-

Suured kalad

ELU-OLU

Karli ja tema lapselaps Jaakob mullu püütud suurima kalaga. Foto Aive Sarjas

tail nagu eelminegi. Olime Liiva Velloga parajasti Kaldaaluse lahes merel, kui Nikolai hõikas kaldalt, et suurt serpat (kahva siis) on vaja. Linnameestel pidi Lääne pool meres Koerneeme nukis nii suur kala võrgus olema, et ei mahu serpassse. Toogu Vello oma suur serpa.

Parajasti oli Kura tohtri süst sealsamas rannal. Sõudsin sellega kohale, võrguomanik kummipaadiga minu järel. Kala oli vaikselt meetri sügavusel võrguga põhjas, kolmandal katsel sain ta süstasse ja võrgust lahti. Et süstaist-

mete vahe on umbes meeter, panin kala pea ühe ja saba teise istme alla ning ise istusin kaksiratsi otsa. Mõne aja pärast hakkas aga kala päris järske liigutusi tegema, tundsin end nagu ratsahobuse seljas. Siis väsis aga õnneks uuesti, jõu sai taas sisse alles ranna lähedal, kus juba pea pool küla ootamas oli. Rahvas tahab ju teadagi tsirkust ja leiba, ma siis ratsutasin kõvasti koos lõhega kaasa.

Möötsime kala üle, pikkuseks oli 1 meeter ja 20 sentimeetrit, übermööduks 75 sentimeetrit. Linnamehed te-

gid toleaeegse ajalehe Esmaspäev esiküljele artikli ka veel. Leesi topisemeister Verhovski aga valmistas kalast topise, mis mitu aastat Leesi poletil rahva pilke püüdis.

• • •

Juminda suurim angerjas olevat püütud ka 1939. aastal majaka lähedalt mörraga – 5,3 kg. Umbes taolisi oli näha ka üle mere Kotka linna akvaariumis mõne aasta eest. Sama koha pealt majaka lähedalt saadud sel aastal ka küla suurim angerjasaak – 289 (!) tükki korraga ühes mörras.

• • •

Ise olen näinud umbes 1948. aasta paiku Naskali lahes korraga 120 angerjat ühest rüsst välja võetavat. Suurim kaaluti rannas ära – 3,8 kg.

• • •

Kolga lahe suurimaks „kalaks” läbi aegade jääb arvatavasti 9,5 tonnine ja 10 meetri pikkune valaskala, nagu tollal ja sajand hiljemgi siin rannas vaalu nimetati. 1. aprillil 1851 märganud Kalle Lambot esimese rammulasena meres jäätükkide vahel hulpiivat elukat. 20 meest 12 paadiga saa-

nud siis 9. aprilliks küürvaala eluküünla kustutatud. Hea äriavaistuga rammulased pukseerisid vaala kahe purjepaadi vahel Tallinna Kalaranda, kus teda 5-10 kopika eest nädala jooksul linnarahvale näidati. Mõne aasta taguses „Pealtnägija” saates nimetas Vahur Kersna niiviisi teenitud summaks minu meelest üle 400 rubla. Pisut hiljem 1,5 aastat kestnud Leesi kiriku ehitus maksis näiteks 750 rubla.

Meestel olnud plaanis vaal veel näitamiseks Helsingisse vedada, kuid see hakanud juba haisema. Vaala ostis ära meie praegusel kahekroonisel rahatähel olev Karl Ernst von Baer, loodusteadlane, kes parajasti Venemaale sõitmas oli, kuid vaalast kuuldes Piusa jaamas otsa Tallinna poole tagasi pööras.

Tänapäevani on selle vaala pealuu Peterburi Zooloogiamuuseumis. 30 aastat hiljem kolisid aga mitmed rammulaste pered Jumindale.

Karli Lambot
Rätsepa talu

Kaotsis kalossid

Viimastel aastatel on minu kiirkasutuse ja ka kuivema ilmaga kempsu, sauna ja niisama õuelippamise jalarvarjudeks olnud vene Setumaal Peteris tehtud kalossid. Kevade hakul märkas, et vasaku jala kaloss ei mahu enam jalga. Panin esiku tule põlema ja avastasin, et nr 45 kaloss oli ka hakanud nr 37 peale. See poleks isegi Leninile jalga mahtunud, sest selle suurmehe jala number oli tervelt 39. Alustasin jälitustegevust. Tiiu kinnitas, et tema pole vanemaid kalosse kuurist liigutanudki. Suurus oleks muidu klappinud. Enda kalosside teisest paarist õnnestus kuurist leida ainult üks ja seegi parema jala oma. Mitmetel päevadel, kui meelde tuli ja aega oli, otsisin kolmest võimalikust kuurist kasvõi ühte vasaku jala kalossi. Mida polnud, seda polnud – aja või rottide kaela.

Paari nädala pärast õnnestus siiski kuuripalgi varjust üks vajalik vasaku jala oma leida. Enam ei hoolinud iga õueskäigu tarvis kummisaa-paid jalga timmida.

Kolm päeva peale kalossi leidmist

teadis Tabani Irje küsida, et sul oli vist mingi jama kalossidega ja et Põllu Lindal pidi ka olema – üks kaloss kole suur ja teine väike, aga siiski paras. Saime mõned minutid südamest naerda.

Viisin siis väikese kalossi Põllule, aga Linda uktsel oli taba peal. Läbi eeskoja katkise aknaruudu panin kalossi aknalauale. Kolmel päeval mööda minnes jälgisin – olukord muutusteta, kaloss ikka aknalaual.

Linda oli olnud linnas sauna katuse jaoks eterniiti hankimas ja õhtul tuli kutsuma appi maha laadima. Siis tuli välja, et Linda polnud esimesel päeval vist märganudki, et üks jalas olevatest kalossidest palju suurem on. Teisel päeval otsinud metsast oma kadunud kalossi taga. Nad käisid Juhana Aarnega puid vedamas. Tegelikult sai kogu lugu alguse sellest, et Linda käis meil Tiiule midagi rääkimas ja astus ära minnes valesse kalossi.

Karli Lambot
Rätsepa talu

LÜHIDALT

Mälumängu-uudised

Pärast viimaste Külajuttude ilmumist möödunud aasta augustis on toimunud mitmed mälumängud, millest ka meie küla esindus on osa võtnud.

25. augustil toimus Leesi rahvamaajas mälumäng, mis oli pühendatud Juminda merelahingu 65. aastapäevale. Teemaks oli sõjandus. Küsimused koostas ja mängu viis läbi meie küla mees Ain Mäns. Mängu võitis Valkla Hooldekodu võistkond. Üllatavalt head sõjanduse asjatundjad olid Leesi poe neiud, kes said teise koha. Meie küla võistkond (Ago Katvel, Andrus Volmer, Kalle Prinzthal) sai tagasihoidliku viienda koha.

10. novembril oli Leesil juba traditsiooniks kujunenud isadepäevale pühendatud mälumäng teemal Eesti mehed. Mängu viis läbi allakirjutanu. Võitis Parksi küla võistkond. Teise ja kolmanda koha selgitamiseks tuli esitada lisaküsimus, kuna Juminda küla (Ain Mäns, Ago Katvel, Karli Lambot, Andrus Volmer) ja Kuusalu kvartett olid kogunud võrdse arvu punkte. Lisaküsimusele vastas täpsemini Juminda võistkond, kellele kuulus see-ge teine koht.

1. detsembril toimus Kuusalu mälumäng valla karikale, kus meie küla võistkonnal (Karli Lambot, Ago Katvel, Ain Mäns, Kalle Prinzthal) oli kaitsta parima külavõistkonna tiitel. Osa võttis 29 võistkonda. Võitis Valkla Hooldekodu. Parima külavõistkonna tiitlit meil kaitsta ei õnnestunud, see läks esmakordselt osalenud Sigula küla võistkonnale. Meie „saagiks” jäi üldarvestuses 12. ja külade arvestuses kolmas koht.

8. detsembril Haras toimunud mälumängu võitis Kolga õpetajate võistkond. Juminda küla võistkond (Aive Sarjas, Karli Lambot, Ain Mäns, Kalle Prinzthal) jäi Parksi külaga jagama üheksandat-kümmandat kohta.

2007. aastal toimunud mälumängudest aga juba järgmistes Külajuttudes.

Kalle Prinzthal
Kivimäe talu

Kihelkonnamäng Jumindal

Reedel, 15. juunil kogunes Kura randa kiigeplastile pea paarsada inimest. Külavane- ma Karli Lamboti sõnul oli Jumindal viimati nii palju külalisi näha siis, kui 14 aastat tagasi küla esmamainimise 700. aastapäeva tähistasime.

Päikeseloojangul algas ajalooline sündmus – kihelkonnamäng. Külavane- nem Karli Lamboti ja ajaloolase Ott Sandraku juhtimisel rännati öö jooksul läbi sadade aastate meie väikese ranna- küla ajaloos. Vastavalt kaheksale ilma- kaarele läbiti olulised tähised nii Ju- minda, Eesti kui kogu Euroopa jaoks.

Rännakul läbi ilmakaarte lauldi Jaak Johanson, Tuule Kanni ja Vanalinna Hariduskolleegeiumi teatriharu õpilaste eeslaulmisel regilaule, mis ammus- tel aegadel kõlanud just meie ranna lau- likute suus – Juminda poolsaare küla- dest pärit omaaegsete rahvalaulikute ülestähendatud panus Eesti rahvalau- lude kullasalve on ammendamatu. Enne kui kohalolijad lauluhääle lahti löid, kuulati külakivi juures hakatu- seks paari laulu, mis lindistatud 1938. aastal. Eeslauljaks oli meie küla Juha- na Miina, pärisnimega Miina Lambot ja järellauljaks kuulsast Kvartsovide laulikutesoost pärit Anna Paalberg Tapurla külast. 1930. aastate teisel poo- lel Eesti parimate laulikute ja pilli- meeste heliplaadistamist korraldanud

Jaak Johanson avasõnu lausumas. Foto Aive Sarjas

August Pulsti ja Hebert Tampere and- metel olla Miina osanud ette kanda 200 ja Anna 50 laulu, neile mõlemale meel- disid eriti just kiigelaulud. (Meie küla lauludest ja laulikute kirjutame pike- malt mõnes järgmises ajalehenumbris.)

Pillimänguga lõbustasid matkajaid Siim Sarv ja Cätlin Jaago. Päikesetõu- su tervitati Suurekivi rannas, kaunite- le hetkedele lisas lummust möödaseilav vana purjelaev Blue Sirius, mille kodu- sadamaks Tapurla.

Kihelkonnamäng toimus Hullu Kra- hvi Ööpäeva raames. Sedaviisi ristasid korraldajad nii Jumindal kui järgmisel päeval Kolga mõisas toimunud ürituse Kolga mõisas elanud krahv Eric

Stanislaus Stenbocki (1860–1895) mäles- tuse elustamiseks. „Tegemist on Stenbockide suguvõsa ühe värvikama esindajaga, paljudele ehk rohkem tun- tud kui mõisahärra Carl Magnus Stenbocki lapselapsega. Krahv Eric oli Oscar Wilde'i ja William Butler Yeatsi kaasaegne, mõlema hea tuttav, ja ome- ti räägiti Ericust tema eluajal Londonis rohkem kuulujutte ja anekdoote kui kirjandusklassikutest endist. Ta oli andekas mitmel alal: muusikas, poee- sias, maalimises, armastas korraldada etendusi, kirjutas öudusjutte ning tema käitumist ja riietusstiili peeti pehmelt öeldes kummaliseks. Igal juhul oli te- gemist isiksusega, kellel värvikatest ja hullumeelsetest ideedest ning fantaasiast kunagi puudu ei tulnud, alati suu- tis ta oma lähikondsi millegagi üllata- da või ehmata,“ tutvustas päeva pea- kangelast Veljo Tormise Kultuuriselts, kes oli ürituse peakorraldaja.

Esimene taoline öine retk toimus täp- selt 20 aastat tagasi Tallinnas, siis käi- di läbi Tallinna kaheksa väravat. Ka tookord osalesid korraldamises Ott Sandrak ja Jaak Johanson. Sarnaseid mänge on aastate vältel lisaks Kuusalu vallale toimunud Viljandis, Võrus, Tar- tus ja mujalgi.

Aive Sarjas
Mäe-Tooma talu

KÜLASELTS

Aeg tasuda liikmemaksu

Juminda Külaseltsi liikmetel on taas aeg tasuda seltsi liikmemaksu. Liik- memaksu suuruseks on 100 krooni aastas. Osad inimesed on 2007. aasta eest liikmemaksu juba ära maksnud. Tänu neile! Osadel on liikmemaks aga tasumata veel möödunud aasta eest. Täpset teavet oma liikmemak- su seisu kohta saad seltsi juhatuse esimehelt Aive Sarjaselt Mäe-Tooma talust. Helista 5079962 või saada e-kiri: aivesarjas@hotmail.ee.

Makstes liikmemaksu pangaülekandega Juminda Külaseltsi arveldusar- vele 221026473131 märki selgitusse „Liikmemaks 2007“ ning inimese nimi, kelle eest maksad. Juhul kui sa ülekannet teha ei saa võid maksta ka sularahas Aive kätte.

Kaitsevägi otsib kohta mereäärsele polügoonile

Kaitseministeeriumi ja kaitseväge töögrupp on Eesti rannikul välja valinud seitse võimalikku asukohta, kus saaks tulevikus teha lahinglaskmisi haubitsatest ning õhutõrjesuurtükidest ja -rakettidest. Üks väljavali tud paikadest, mille sobivust kaalu takse, on Juminda neem.

Kuusalu vallas asub küll juba üks laskeharjutuste koht – Kuusalu keskpölgoon, kuid ohutusnõuete tõttu saab seal 155-millimeetristest haubitsatest lasta vaid kaudtul d ning 23-millimeetristest õhutõrjesuurtükidest vaid seisvate maasih t-märkide pihta. Samuti ei saa Kuusalu teha üldse mingeid lahinglaskmisi lühimaa-õhutõrjerakettidega Mistral, mis järgmise paari aasta jooksul jõuavad õhutõrjedivisjoni relvastusse. Seetõttu on vaja uue asukohaga polügooni.

Kaitseministeeriumi pressiesinda ja Aet Kukki ütles 9. juuli Postimehes, et praegu pole veel otsustatud, mis ajaks peab rannikuäärne polügoon valmima. Samas mainitakse kaitseministeeriumi kodulehel olevas ülevaates, et tegutseda tuleb kiiresti, kuna esimesed lahinglaskmised soetatavatest õhutõrjerakettidest peaksid toimuma 2009. aastal.

Tapa väljaõppekeskuse ülema kolonel Urmas Roosimägi sõnul tingib õhutõrjepölgooni rajamise mere äärde küllaltki suur ohuala, mida on merel lihtsam leida ning valvata, et sinna ei satuks juhuslikud inimesed. „Tavalise suurtükiga lastes on üsna täpselt teada, kuhu mürsk maandub, aga õhutõrje laseb õhku ja kunagi pole täpselt teada, kuhu laengud maanduvad. Selleks tuleks kinni panna suured alad, mis maismaal on Eesti puhul peaaegu võimatu,“ selgitas Roosimägi.

Külajutud uuris vallavalitsusest, kas vallaametnikud on kaitseministeeriumi plaanidest teadlikud ning mida nad asjast arvavad. „Valla poole pole keegi polügooni teemal pöördunud ega meile ka infot jaganud. Lugesime sellest ajalehest,“

lausus abivallavanem Kristo Palu. „Mina isiklikult kindlasti sellist mõtet ei toeta ning arvan, et ka valla valitsus ja volikogu on samal arvamusel.“ Kui vallavanem puhkuselt tagasi tuleb, lubas ta kaitseministeeriumist lisateavet hankida.

Juminda elanikele on polügooni mõtte samuti vastuvõetamatu. Ettevõtmise vastu räägivad mitmed argumendid: asub ju meie küla Lahe-maa Rahvusparkis ja Natura 2000 võrgustiku alal, üle Juminda neeme kulgeb rahvusvaheline lennukoridor ning merel seilavad liinilaevad Helsingi ja Tallinna vahet. Ning kes teki va lahingmüra sees elada saab või tahab? Inimasustus on külas nii tihe, et polügooni jaoks pole siin kohta, isegi siis mitte, kui vaid merele tulistatakse.

Piirivalvekordoni ümber Sääreotsal on umbes 4-5 ha suurune riigikaitseotstarbeline maatükk. Võib-olla on seda polügooni asukohana silmas peetud? Samas tundub väga imelik, et kui lihtne külaelanik ei tohi oma maal puukuuri ka sinna ehitada, kuhu ta soovib, sest elab rahvusparkis, kus kõigi ehitiste asukoht tuleb Looduskaitsekeskusega kooskõlastada, tekib ministeeriumil idee luua samasse keskkonda polügoon. Viimase sobivust loodussäästlike ideedega on raske uskuda. Kas kaitseministeerium tõesti ei suvat senud eelnevalt kindlaks teha, millises piiratud tegutsemistingimustega võõndis Juminda küla asub või käib kaitseotstarbeliste rajatise ehitamine väljaspool lihtsurelikele kehtivaid reegleid? Tundub, et keskkonnaministeeriumil ja kaitseministeeriumil on kummalgi oma Eesti riik, üks teise tegemistest ei tea.

Momendil ei jää jumindalastel muud üle, kui oodata, millal vallavanem puhkuselt saabub ning kaitseministeeriumist täpsemaid uudiseid toob.

Aive Sarjas
Mäe-Tooma talu

Indiaanisoost külalised möödunud aastases laagris. Foto Indiaanilaager

Indiaanilaager taas Jumindal

Ka käesoleval aastal toimub Indiaanilaager meie külas. Kaugeid külalisi võõrustab 20.-22. juulini Siguri talu.

Laagri tseremooniameistriteks on sel aastal Glen Yuste, Epifanio Garcia, Henry Quintero, Mona Polacca, Cathy Elkwoman Whitman, Monica Polacca, Consuelo Bingham Mira indiaanirahva hulgast ning maarjamaa mehed Toomas ja Tarmo Urb. Lisaks põhiprogrammile õpetab UCLA psühholoogia professor, psühholoogiadoktor Consuelo Bingham Mira nii täiskasvanutele kui ka lastele joogat. Avatud on indiaaniturg, kus müüakse ehteid, käsitööesemeid, rõivaid jms. Alkoholi tarvitamine on korraldajate sõnul laagri toimumise ajal välistatud.

Indiaanilaagrite eesmärgiks on luua võimalusi erinevate kultuuride kohtumiseks ja kogemuste vahetamiseks, suurendades seeläbi inimeste teadlikkust Eesti ning Ameerika põlisrahvaste tarkustest ja kultuurist, õppida tolerantust, oskust paremini tunnetada ümbritsevat keskkonda ning arendada harmoonilist elutunnetust.

Täpsem info: www.indiaanilaager.ee või Priit Kuusik tel 55522522, e-post: priit@beatricemass.ee.

Taas veevärgist

KÜLASELTS

Hetkel on ühisveevärgiga liitunud 29 majapidamist, osad neist küll vett ei kasuta, sest hooned on alles kavandamisel.

Üks majapidamine pole aga ühisveevärgiga liitumise tasu maksnud ega maksa ka kasutatud vee eest, kuigi tasu maksmise vajadust on talle meelde tuletatud. Kuna isiklikud meeldetuletused pole tulemusi andnud, on siinkohal õiglane ära märkida, et teiste arvelt tarbib vett Keernõmme talu, peremeheks Tiit Teinlum. Ole hea Tiit, maksa liitumistasu – 3000 krooni – ära! Saad seda teha pangatälekandega Juminda Külaseltsi arveldusarvele 221026473131 või makstes sularahana külavanema kätte.

Veemõõtja näidud tuleb endiselt teatada Kaldakodu peremehele Kaido Mägile neli korda aastas: augusti, novembri, veebruari ning aprilli 1. nädalal. Saate seda teha kasutades ühte järgnevatest võimalustest: e-post kaldakodu@hotmail.ee, SMS tel 5298042 või kiri Kaldakodu postkasti (asub endise raketibaasi teeotsas). Teatesse pange palun järgnevad andmed: talu nimi, veemõõtja üldnäit, näidu võtmise kuupäev ja teataja nimi. Näiteks: Kaldakodu, 915,5, 3. august, Kaido Mägi. Arvestuste lihtsustamiseks on alates 1. maist 1 m³ vee hinnaks 1 kroon. Tasumise kord tuleks igal tarbijal Kaidoga kokku leppida, paljud on seda juba teinud. Seega kõigil, kel on mõlemaid osapooli rahuldav kokkulepe kas maksmise või näidu teatamise osas sõlmitud, pole vaja uut lepet sõlmida.

Käesoleva aasta varakevadel tekkis maa sulades ühel öhtul trassileke, mille avastas lapsega jalutama minnes Koerneeme perenaine. Lekkekoht asus Keernõmme värava läheduses. Algul üritasid mehed ise lahtitlunud trassiotsi ühendada, kuid see ei õnnestunud varuosade puudumise tõttu. Kuna aeg oli juba üsna hiline, ei saanud puuduvaid juppe ka poest juurde tuua. Järgmisel hommikul saabusid töömehed firmast Veleston, kes trassi ehitas, ning tegid asja korra. Vett sai tarbida juba kella 10 paiku, seega kestis katkestus umbes 14 tundi.

Möödunud sügisel vahetasid neli meest pumbamaja vana katuse ja ukse uute vastu. Enne saabuvat sügist on plaanis panna vooder, ka põrand vajab uuendamist. Vallavalitsus on külaseltsile remonttöödeks eraldanud 19 050 krooni. Tööd tuleb meil teha oma jõududega. Nii et mehed – pange vaim valmis! Eriti oodatud on need, kes oma vahedat mõistust ja abikätt veel pakkunud pole.

Külaseltsi rahaasjad

KÜLASELTS

Juminda Külaselts on vaikselt tegutsenud mitu aastat. Suuremad tegemised on olnud seotud ühisveevärgi rajamise, möödudaastase Juminda miinilahingu aastapäeva tähistamise ja rannakino korraldamisega.

Järgnevalt lühike ülevaade seltsi rahaasjadest, sest raha huvitab ju kõiki. Ning kui täpselt ei teata, kuidas asjad on, hakatakse oletusi tegema. Seega, parem on täpselt teada.

Möödunud aastal saime Juminda miinilahingu 65. aastapäeva tähistamiseks, sõjaajaloolase konverentsi korraldamiseks ning samasisulise raamatu väljaandmiseks sihtotstarbelist toetust kolmest allikast: kultuuriministeeriumist 20 000 krooni, Eesti Kultuurkapitalilt 22 000 krooni ning Kuusalu Vallavalitsuselt 10 000 krooni. Seltsi liikmemaksudena laekus 900 krooni, ühisveevärgiga liitumistasusid 21 000 krooni. Pangaintressidena 129 krooni ning raamatu „Juminda miinilahing 1941 – maailmasündmus meie koduveses“ müügist 11 109 krooni. Kokku olid tulud seega 85 138 krooni.

Suurimad olid kulud veetrassi rajamisele – 130 667 krooni, sihtotstarbelisena (vt eespool) kulutasime saadud toetusraha 52 000 krooni, lisaks samade tegevuste (konverents, mälestustseremoonia, raamat, rannakino) omafinantseerimisena 5 339 krooni. Külajuttude väljaandmiseks kulus 5 409 ning panga teenustasudeks 309 krooni. Kokku oli kulusid 193 724 krooni eest.

2006. aasta tulemiks kujunes seega -108 586 krooni, pangakonto jääk aasta algul oli 15 939 krooni. Nii suurt miinusega aastatulemit saime endale lubada seetõttu, et 2005. aastal olid meil tulud kuludest tunduvalt suuremad: saime toonaselt Loksa Val-

lavalitsuselt ühisveevärgi rajamiseks toetust 50 000 krooni ning kogusime ühisveevärgiga liitumise tasudena 63 000 krooni. Veel varasemast ajast on meil alles Ilusa Küla auhinnana saadud 10 000 krooni. Viimastest olime küll aasta algul sunnitud n.ö laenama, et tasuda osaühingule Veleston viimane osamakse ühisveevärgi rajamise eest, kuid tänaseks on raha miinilahingu raamatu müügist saadud tulust tagasi teenitud. 14. juuli seisuga on külaseltsi pangakonto jääk 7 164 krooni ning veel pankaa viimata kassajääk 3 300 krooni.

Töötasu on külaseltsi arvelt makstud kahele inimesele (sihtotstarbelistest toetusvahenditest): raamatu „Juminda miinilahing 1941 – maailmasündmus meie koduveses“ küljendajale ning tekstide ja pildiallkirjade tõlkijale, kummalegi 3 000 krooni (neto). Juhatuse liikmed pole saanud ei juhatuse liikme tasu ega töötasu.

Käesoleval aastal on vallavalitsus meile ühisveevärgi pumbamaja remondiks eraldanud 19 050 krooni, leping toetuse kohta on sõlmimisel. Samuti on meil kasutamata vallavalitsuse poolt küladele antav toetus: 2006. aastast 6 382 ning 2007. aasta I poolaastast 4 178 krooni, kokku 10 560 krooni.

Kui kellelgi rahakasutuse osas küsimusi tekib, saate neid esitada allakirjutatule. Raamatupidamise algdokumentidega saab tutvuda Mäe-Toolmal.

Aive Sarjas
Külaseltsi juhatuse esimees

NLKP Keskkomitees ja Prantsusmaal

Algus lk 5

CNC oli ainult minul kui ainukesel Nõukogude Liidu koondislasel ja see äratas meeletut tähelepanu, et nii kallis ratas. Nägime CNC-d ka poe vaateaknal, ainult 200 franki kallim tollasest rahvaautost Citroenist.

Küll kaubeldi minult ja ülejäänutelt, et müüge maha oma uhked ratad. Oli ju N. Liit sel ajal kuulus kosmosemaa ja arvati, et ratas on ka vägev töö. Oli tõesti päris hea, kuid koopia kaalus originaalist siiski 1,5 kg rohkem.

Samal aastal hakkas ka Voroneži kummitehas masstoodanguna valmistama väga kvaliteetseid õmblusteta võidusõiduratta kumme, millistele ainult kordi kallimad Itaalia Pirellid vastu said. Oli ju varustus spordis tol ajal riigi kulul ja kaks miljonit nõukogude rattasõitjat said toodangut kasutada. Sport oli aga vahend võitluseks rahvusvahelise imperialismiga. Seda anti meile koosolekutel alatihti mõista.

„Imperialistidelt” saime küll sellel võistlusel kergelt pähe, sest meil polnud aimugi, et lõpus on see ränk 23 kilomeetrine tõus.

Ise tegutsesin väga aktiivselt oma 125 km, kõik oli kontrolli all. Prantsuse spordileht tituleeris mind võistluste aktiivseimaks sõitjaks, kuid ootamatu tõus aina venis ja venis, jalg hakkas juba tõntsiks jääma. Päris palav ilm oli ja ühes kohas võitis kiusatuse – hüppasin end jahutama teepervel kobrutavasse mägijökke. See tekitas ajakirjanduses parasjagu furoori. Üks meie Karpaatiast pärit mees lõpetas siiski 10. kohaga, Väino Fišman jõudis minust supluse ajal mööda ja lõpetas kolm kohta eespool. Mina jõudsin kohale 21-sena. Kui vaadata, et üle 100 võistleja jäi tahapoole, polnudki nii väga halb koht, kuid suure psühholoogilise põntsu pani see mitte kuidagi lõppeda tahtev tõus, mida meie teada olemas polnud. Aga proovi sa moraalselt mittevalmisolevana sõita Jumindalt Kuusaluni pidevat Tsitre mäe taolist tõusu. Pealegi, linn ei tundunud eelmistel päevadel teips mitte mäe tipus olema. Finišilangus oli seitse kilomeetrit pikk, seal oli kiirus juba 60-70 km tunnis.

Palju huvi äratas prantslastes minusuguse „venelase” nimi – Lambot (prantsusepäraselt Lamboo). Kuidas on mul ikka sama perekonnanimi 1912. ja 1920. aasta Tour de France’i võitjaga, ja veelgi enam – 1953. aasta Prantsusmaa meister ühisstardist sõidus oli Charly Lambot. Minul oli aga peas müts kirjaga Charly. Sellesama Charly järgi hüütigi mind need 12 aastat (ja endised rattamehed teevad seda praegugi) Eestis ja terves liidus Charlyks. 1958. aastal kui konkursiga spordiklubisse sisse sain, näidati mulle kohe ajakirjast Kehakultuur seda nime.

Poeg Karlilt on Belgias ja Prantsusmaal samuti selle perenime päritolu pinnitud. Seda enam, et Ardenni mägedes on lausa sellenimeline küla. Nende teada mujal Euroopas Lambot’sid pole.

Äärmiselt meeldiv oli järgneval päeval erirongiga 500 km ringsõit Lõuna-Prantsusmaal vahepeatustega ekskursioonideks, näiteks Le Puy kloostriksse.

Spordilehes ilmus isegi pooleleheküljeline intervjuu, mis oli tollaste väikeste lehemahutade juures päris haruldane.

Selle meie võistluse võitja polnud aga sugugi mitte pehmest puust poiss. Sügisel krooniti ta ühisstardist jalgrattasõidu maailmameistriks ja seda 19 aastaselt.

Ka Leesi Külanõukogu esimees kutsus rahvast rahvamajja kuulama muljeid kapitalistlikust Prantsusmaast, kuid erilist vestlust sellest ei tulnud. Mis sa kolmele-neljale inimesele ikka pajatad.

Viimase kümnendi jooksul on mul olnud õnn sellel noorpõlvest armsaks saanud maal reisida ja juba mitte selle riigi kodanikuna, kus seltsimehed keskkomiteest sinu saatust otsustasid, välismaale sõiduks neli rubla vahetada lubasid ja sportlastelt pool auhinnaraha riigile võtsid.

Lõpp

AJALUGU

Juminda kirjalikes ajalooallikates

Lahemaa küladest on Juminda teine (1290. a) 13. sajandi kirjalikes allikates esinev küla (esimene on Pärಿಸpea 1259. a). Võrdluseks olgu öeldud, et esimesed Põhja-Eesti külad on kirjas Taani hindamisraamatus 1241. a, aga seal pole mainitud ühtegi rannaküla. 20. septembri 1290. a ürikus kinnitas Taani kuningas Erik VI Gudwalli kloostri (Ojamaa saarel asunud tsistertslaste mungaordu klooster, millel oli arvatavasti püsiv asupaik Kolgas) valdused, mille hulgas mainitakse koos mitme teise külaga ka Jumentake küla. Seega on Juminda poolsaare vanim küla ja andnud nime kogu poolsaarele.

Kuidas küla endale nime sai, pole aga sugugi nii selge. Pidi olema mingi Jume või Jumi, mille taga küla asus. Nimekuju Juminda on praeguse kirjaipildi omandanud sajandite jooksul, 13.-15. sajandi allikates on see Jumentake, Yumentaken jms. Niisiis võis muistne külanimi olla Jumentagana (s.t Jumentaguse). Mis see Jumi siis olla võis? Juminda ja Tammistu vahel asuv Linaaia soo oli järv ja võis kanda Jumi nime, selle taga asuski Jumentagana küla. Ehk oli muistne jumal Jumi ja siin oli enne kristlikku kabelit tema kultuspaik, mere poolt vaadatuna olnuks küla kabeli taga. Jumi (õudus), seostub samuti arvukate laevahukudega karidel. Selliseid loomungulisi tõlgendusi on pakkunud nimekad keeleteadlased.

16. sajandi kirjalikud allikad väidavad, et Juminda oli saar. Seda oletust kinnitab ka Kolju soo, mis veel 1920. aastate alguseni oli väike kaarjas Kolju järv. 17. sajandi lõpust on aga pärit Kuusalu kihelkonna kaart, kus Juminda on märgitud juba poolsaarena.

Lõpetuseks mõned kindlad 17. sajandi vakuraamatutest pärit andmed. 18. sajandini on Juminda külas perede arv kõikunud 10 ümber. Mõningaid hilisemaid talunimesid saab seostada 16.-18. sajandil külas elanud isikute nimedega: Mäkja – Mäkis Mart, Leissi – Lessi Matz, Tabani – Tabani Hanso Mart. Kes tunneb lähemat huvi, võib lugeda Enn Tarveli 1983. a ilmunud teost “Lahemaa ajalugu”.

Anu Eek-Mägi
Kaldakodu talu

Ajaleht Esmaspäev aastast 1923 (15. oktoober, nr 41) avaldas loo Rammu saarest ja selle elanikest. Juminda küla esimesed asukad olevat saabunud just sellelt saarelt.

Lambotite-Klamaspakide suguvõsa uurinud Heli Kuusk, kes ise pärit Lambotite harust, kirjutab suguvõsa kodulehel järgmist: „1710. aasta suvel puhkes Lõuna-Soomes katk ja see levines kiiresti. Klaus Klamaspak, kes oli 1715 Rammu saarele sattunud, tundis seal üksindust. Aastal 1717 olles kaubaotsingul Soomes, kohtus ta seal 15-aastase Jagopiga, kes oli nõus tulema Klausile kalastussulaseks. Klaus pöördus enda kirikukirja sissekandmiseks Jõe-lähtme kirikuõpetaja Wrede poole. Wredele ei esitanud ta perekonnanimeks mitte oma pärisnime Andersson, vaid Glamarspack endise kodukoha järgi Soomes. Õpetaja Wrede sakslasena kirjutas kirikuraamatusse Klamaspak. Ka Klausil sulane Jagop käis koos Klausiga Jõe-lähtme õpetaja juures oma nime kirja panemas. Eesnime ütles ta Jaaguks ja perekonnanimeks kirjutas Wrede Jagopi soovil Lambot, mis vanarootsi keeles tähendas põllumeest.”

Kuna Rammu saar on meie küla ajaloo tähtsat rolli mänginud, avaldame siinkohal pea-aegu sajand tagasi Esmaspäevas ilmunud artikli, mille tõi Külajuttude toimetusse Toominga talu perepoeg Uno Krönkvist. (Artikkel pakub küll veidi erinevat infot sellest, mis Klamaspakide-Lambotite suguvõsa uurijad kirja pannud, kuid kes seda kõige õigemalt tõde enam nii kauge aja tagant suudab tõestada.)

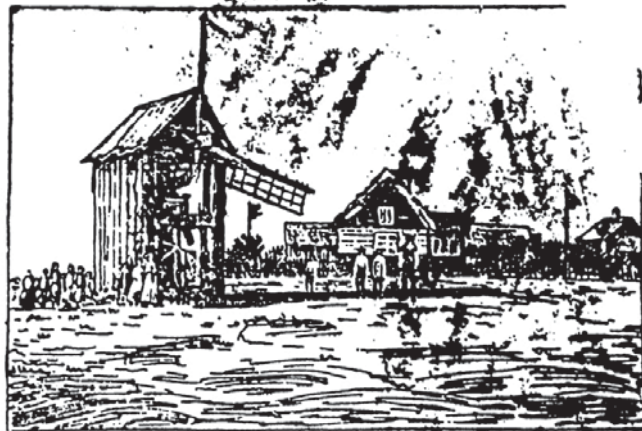
Artikli kirjaviis on muutmata jäetud.

Iseiseisew saar Eesti rannas. Mõnda Rammu saare elanikkude ajalooft.

M. Puumartsi Meeskõb

AJALUGU

saar, kus elas 70 elaniku 15 talus. Esimesed elanikud asusid sinna umbes kaheksa aasta eest. Saare algelanikkudel on oma iseäralik ajalugu. Veel allesolevate wanade dokumentide järele jätunud Rootsi jooft Soome mõisnik Mathias Clamaspack Rootsi walitijuega tülli. Ta hukati Karl 12. käsu peale 1710. a. ühes abikaasaga ära. Sipo mõis (Helsingi lähedal), mis ärakuulutatute

„Mõnki“ talu, ühes Soome tuuliku waresõitaga Rammu saarel

Iseiseisew saar Eesti rannas. Mõnda Rammu saare elanikkude ajalooft.

Harjumaa ranna lähedal Kolga lahe suus asub Rammu saar, kus elab umbes 70 elaniku 15 talus. Esimesed elanikud asusid sinna umbes kaheksa aasta eest. Saare algelanikkudel on oma iseäralik ajalugu. Veel allesolevate wanade dokumentide järele sattunud Rootsi soost Soome mõisnik Mathias Glamaspack Rootsi walitsusega tülli. Ta hukati Karl 12. käsu peale 1710. a. ühes abikaasaga ära. Sipo mõis (Helsingi lähedal), mis ärakuulutatute oma oli, wõeti kroonule üle. Terwest perekonnast pääsesid eluga ainult mõisniku ema ühes alaealise pojapoja Clausiga. Arwatawasti hakati wanaema poliitiliselt kahtlustama, sest weel samal aastal purjetanud ta ühel öösel pisikese paadikesega üle wäina Eesti wetes asuvalle Prangli saarele. Siin kaswatas ta poisikese üles. Kurbloolise perekonna saatust ei olnud sellega veel lõppenud. Ebausklikud pranglisaarlastel põletanud Keisari sauna maani maha, kus Sipo mõisniku ema pojapojaga elanud. Wanaema jäänud tulde, kus ka suurem osa perekonna dokumente hukka saanud. Wist oli nende dokumentide kaotus nii mõjuw, et noorel Clausil enam korda ei läinud enda pärandust (Sipo mõisa) Soomest kätte saada. Praegu ainult weel üks rootsikeelne algupära Clamaspacki perekonna dokumentidest järele, kuna teised andmed selleaegne Jõe-lehtme praost Gustlaff Saksa keeles 1731. a. valmistatud on, (kus ka Tallinna magistraadi pitsatid ei puudu). Noor Clamaspack enam

Soome ei läinud. Redus elades ei olnud puuduliku haridusega noorelmehele teist teed, kui hariliku kalamehe wiisil elama jääda tühjale Rammu saarele noore naise, keda ta Eesti rannalt kosinud oli. Siia oli ta weel ka ühe teise rootslase, Claus Lamboti kutsunud.

Weel hiljuti tegi Klaamaside (praegu lühendatud Clamaspacki nimi) sugukond Gotlieb Klaamasiga eesotsas katseid enda sugukonna mõisat allesolevate dokumentide waral Soomest omandada. Põhjalik juurdlus selles asjas on alles tegem, sest et Clamaspackide perekonna hukkamise ja Sipo mõisa kroonu kätte ülewõtmise aktid Stockholmi kuninglikus arhiwis seisawad.

Mõndapidi lähedam on Clamaspacki järeltulewal jaol siiski elada olnud kui selleaegsel Eesti talupojal mannermaal, kes Saksa raudrusika all ägas. Mõisaorjust ei ole nad Rammu saarel iialgi teinud. Isegi wäeteenistusest wabastamise õiguse läks Clamaspackil korda enda järeltulijatele Wene walitsuse käest wälja tingida. Esimene nekrut rammolaste hulgast wõeti alles wiimase Wene keisri Nikolai 2. walitsuse ajal. Praegu on Klaamaside sugukond õige perekaks paisunud. Tema täidab „enamurahwana“ kaks saart: Rammu kõrwal seiwa Koipse (umbes sama palju neist on ka wälja rännanud), kuna teise Rammu saare algelaniku Lamboti sugukond wäiksearsearwajatijeks on jäänud.